

se valor, que aquella és la bàsica i més pròpia; també és només mallorquí l'ús adjectiu aplicat a una persona 'pidolaire'.

Quant a la vocal tònica, és tancada, tant segons *AlcM* com en les cites d'*AMAlcover*; la è oberta del *DAg.* (d'on ho pren el *DFa.*) no té valor, car és bastant segur que no ve d'Ag., sinó d'una suposició del publicador Montoliu; tampoc no es veu confirmació enloc, d'una forma *grémol* sense la -a (*DAg.*). *Alcover* ho usava sovint, com es veu per les cites de les seves rondalles, però també en tots els seus escrits, especialment amb l'aplicació adjectiva i personal; 'insistent, pesat': «ja le hi dèiem an En Robles --- i ara ens torna a venir a reprémer es mateixos alls! Ja ho val amb aqueis castellans tan *grémoles* i encaradissos!»; 'porfidios a demanar, pidolaire': «s'hi declara i --- no per sortir del pas ni per llevar-se del davant cap demanador castís, enfadós ni *grémola*: s'hi declara espontàniament ---» (*BDLC* VIII, 1914, 164; x, 445); però també el *DAmén*. pren com a base el sentit abstracte i el gènere femení: «ruego importuno y repetido; desazón o queja que proviene de causa ligera».

No es pot pendre seriosament la juvenil conjectura etimològica de Spitzer (*Kat. Etym.*, Hamburg, 1917, 25) relacionant amb l'arrel germànica *gram* 'pena, aflicció', de la qual ja ens dissuadiriem les raons geogràfiques, morfològiques i fonètiques; però, per damunt de tot, el fet que el mot balear no significa 'tristeses'; és estrany que en vagin fer cas el *REW* i *AlcM*.

Ens en hem de sorprendre. Majorment quan el mateix Francesc de B. Moll ja se'n va desentendre en la *Misc. Alcover* (445), on suggereix que vingui del mot mediterrani d'origen grec *κέλευσμα*, aplicat a les veus o cantarella rítmica que acompanyen el remar dels galiots i mariners, mot perpetuat, en molts llocs i diverses formes, en romànic: it. *chiurma*, cat. *XURMA*; d'altra banda de *KELEUATUM del mateix radical deu venir el mall. *saluet*; i de *κέλευσμα* sembla venir també *saloma*; el significat bàsic seria 'cantusseig'; i, en forma semblant a *saloma*, es podria suposar que ja hi hagués una evolució antiga en *kéloma* (si bé mantenint l'accentuació grega). No fóra inconcebible que en un mot de tal estructura intervingués metàtesi; i, en abstracte, una *r* repercussiva es podria admetre, però suposar que aquesta repercussió es produís abans d'alterar-se la CE-llatina (c. al S. III-IV) és admetre un quasi impossible, que per si sol ja obligaria a descartar tota la idea, d'altra banda, basada en tota una encavallada de supòsits excepcionals.

Ens recorda un gascò i llgd. *grumilhejà*, *grumilhà* «larmoyer verser des peurs» (*TdF*) resultants de *LACRIMARE*, però és semblança casual sens dubte, car això s'explica allà per una deglutinació de *lagrumo* (variant de *lagremo* 'llàgrima') en *grumo*, que solament es podia produir en una llengua que trasllada l'accent dels esdrúixols *lágromo* > *lagrúmo* > *lagrumo*, i que sovint canvia i en ü (davant *m*), condicions que no podem imaginar en català.¹

D'altra banda és colpidora la semblança amb el fr. *grommeler* 'rondinar', 'queixar-se entre dents': sem-

blança total d'estructura i de significat i fins matís semàntic; basta considerar la possibilitat, gens improbable, que vagi existir un verb cat. *gremolar en lloc del corrent *gremolejar*, perquè hi hagi identitat perfecta salvant la diferència en l'ordre de les vocals. *Grommeler* no és mot recent [1382], i abans hi hagué també *grommer* id. [fi S. XII]; al costat del mot francès tenim l'angl. *to grumble* 'murmurar' [S. XVI, i ja *grumme* Ss. XV-XVI], potser mot d'origen francès (un origen germànic directe no es pot descartar). L'oposició metafísica de les vocals *grommeler*/*gremolar no deturarà ningú.

En francès s'ha discutit bastant si és creació onomatopeica o mot d'origen germànic, relacionat en particular amb un flamenc *grommelen* i neerl. mj. *grommen* id. («murren, knurren»), i no estrany a algunes zones d'Alemanya occidental (*grummen, grummeln*). M-L. (*REW*₁, 3885, 3879a) vacilla entre això i una onomatopeia; Bloch₁ s'hi oposà, preferint amb reserves una onomatopeia i allegant que al capdavant també el mot flamenc podia ser pres del francès; a la qual cosa replica Wartburg «le fait que ces verbes s'encadrent en germanique dans tout un groupe de verbes de sens analogue, rend probable un emprunt au néerlandais, plutôt qu'une onomatopée» (segons el seu mal costum ha imposat aquesta palinòdia al savi difunt, en l'edició pòstuma).

El que vol dir és que aquests mots neerl. semblen estar en relació d'apofonia vocàlica *grommen*/*grummen* i després *grimmen* (del grup de l'al. *grimm* 'tíria', *grimmig* 'ferotge' i fins *gram* 'tristeses' etc.); admès que això sigui raó sòlida per al germànic, que descarti el manlleu del francès, ja no ho és gaire sobre l'antiguitat d'aquest grup com a arrel germànica (car també hi pot haver apofonia en onomatopeies), però sobretot això no prova gens que el mot francès hagi de ser germanisme. Wartburg hauria hagut d'afegir en un sol article els seus articles *grimmelen* (*FEW* XVI, 65) i *grommen* (id., 93-4), en lloc de dissociar-los, fins abstenint-se de remetre d'un a l'altre. Llavors s'hauria vist que en els dialectes i fases antigues de la llengua francesa coexisteixen i rivalitzen una sèrie de variants sinònimes amb variació sobretot en les vocals: *gremeler* [1530], *grimoler* (fr. centr. i or.), *grimoner* (molt estès pel N. i el S. del domini d'oïl), fr. SE. *grimoter*, norm. *gremouiller*, frprov. *grumilli*, frcomt. i frprov. *gremonner*; i d'altres, totes elles sinònimes de *grommeler*. Aquesta mateixa varietat és ja franc indicatiu d'onomatopeia.

D'altra banda notem que les varietats *grimoler*, *gremeler*, *gremouiller* s'acosten encara més al bal. *grémola*, *gremolejar*. I d'altra banda observem el que ja fa constar Wartburg: tot això està circumscrit al domini d'oïl, sense representació occitana. Hi ha un ample hiatus entremig. Això acaba de provar que el mot mallorquí és creació autòctona i paral·lela de la francesa, però sense precessió genètica de l'una a l'altra. La creació paral·lela en llocs diversos és argument sòlid contra el germanisme, pertot, i favorable a l'onomatopeia. En definitiva: almenys tres focus de creació